

впливу має виявити себе у націленості системи охорони особистих немайнових прав на досягнення, соціальної ефективності, яка проявляється, у підвищенні доступності та якості медичної допомоги, збереженні та відновленні здоров'я населення, попередженні хвороб та зниження смертності, подовженні тривалості життя тощо. Важливим аспектом такої діяльності є формування оптимальної просторової структури органів публічного адміністрування, забезпечення узгодження між цілями національної та регіональної стратегії, наявними можливостями та нагальними проблемами розвитку системи охорони особистих немайнових прав в межах окремих територій або держави в цілому та пошук дієвих форм парламентського та урядового контролю за дотриманням особистих прав і свобод людини;

Створення такого дієвого механізму має в Україні незавершений характер. Тобто, в Україні наявні проблеми щодо повноцінної охорони системи особистих немайнових прав людини, а тому існує суспільна потреба на виконання державою своєї соціальної функції щодо забезпечення здійснення та захисту особистих немайнових прав.

Список використаних джерел

1. Мізюк Б.М. Стратегічне управління: Підручник. – 2-ге вид., переробл. і доповн. – Львів: Магнолія плюс, 2006. – 392 с.
2. Гернего О.О. Проблема гармонізації суспільних інтересів в умовах становлення громадянського суспільства / О.О. Гернего // Вісник Хмельницького інституту регіонального управління та права. – 2002. – №1. – С.13.
3. Алексеев С.С. Теория права / Сергей Сергеевич Алексеев. – М.: БЕК, 1994. – 224с.
4. Бойко І. В. До питання трансформації поглядів на предмет адміністративного права / Бойко І. В. // Сучасна адміністративно-правова доктрина захисту прав людини : тези доп. та наук. повідомл. учасн. наук.-практ. конф., м. Харків, 17–18 квіт. 2015 року. – Х. : Право, 2015. – С.115.
5. Алексеев С.С. Философия права / Сергей Сергеевич Алексеев. – М.: Норма, 1999. – 336 с.

УДК 347.511

ЗАПРОВАДЖЕННЯ ПАТРОНАТУ НАД ДИТИНОЮ ЯК ПРАВОВИЙ ЕКСПЕРИМЕНТ

Романюк У.В., аспірант Хмельницького університету управління та права

U. Romaniuk INTRODUCTION OF PATRONAGE OF A CHILD AS A LEGAL EXPERIMENT)

Анотація: В статті проводиться загальний аналіз сутності правового експерименту та обґрунтовується належність сімейного патронату до даної категорії. Увага приділяється ефективності сімейного патронату, який було запроваджено як соціальний експеримент МБО Партнерством «Кожній дитині» у 2009 році, що в подальшому стало підґрунтям для підготовки змін до Сімейного кодексу України. В науковому дослідженні характеризуються етапи запровадження сімейного патронату, такі як: прийняття уповноваженими органами нормативної бази, створення необхідних органів та залучення до реалізації проекту інших інституцій, здійснення організаційних заходів для успішного запровадження проекту. Серед нормативно-правових актів увага приділяється Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо посилення соціального захисту дітей та підтримки сімей з дітьми» від 26 січня 2016 року, в якому було викладено в новій редакції главу 20 Сімейного кодексу України «Патронат над дитиною», Постанові Кабінету Міністрів України «Деякі питання здійснення патронату над дитиною», в якому затверджено такі акти, як: Порядок створення та діяльності сім'ї патронатного вихователя, влаштування, перебування дитини в сім'ї патронатного вихователя; Типовий договір про патронат над дитиною та Порядок оплати послуг патронатного вихователя та виплати соціальної допомоги на утримання дитини в сім'ї патронатного вихователя.

Здійснений аналіз доводить доцільність запровадження сімейного патронату в Україні, що дозволить в подальшому відмовитись від інтернатної системи догляду за дітьми.

Ключові слова: сімейний патронат, патронат над дитиною, сім'я патронатного вихователя, патронатний вихователь, правовий експеримент.

Annotation: In the article the general legal analysis of the nature of the legal experiment has been done and identity of the family patronage to this category has been justified. The attention is paid to the effectiveness of family patronage, which was introduced as a social experiment by ICO Partnership "Every Child" in 2009, which later became the basis for the preparation of amendments to the Family Code of Ukraine. The following stages of the introduction of family patronage are characterized in the research, they are: acceptance of the regulatory framework by the competent bodies, creation of the necessary bodies and involvement of other institutions into the project, the implementation of arrangements for the successful implementation of the project. Among the regulations

the focus is on the Law of Ukraine "On amendments to some legislative acts of Ukraine to strengthen social protection of children and support for families with children" dated 26 January 2016, in which Chapter 20 of the Family Code of Ukraine "Patronage of a Child was outlined in the new edition, as well as on the Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine "Some issues of patronage of a child", which adopted the acts, such as: The order of creation and activities of the family of a foster caregiver, placement, staying of a child in the family of a foster caregiver; Standard Contract on the patronage of a child and the Procedure for payment for the service of a foster caregiver and social assistance payments for the child support in the family of a foster caregiver. The analysis justifies the introduction of family patronage in Ukraine, which will allow refusing the boarding school-based system of children care in future.

Keywords: family patronage, patronage of the child, fosters caregiver, family of a foster caregiver, legal experiment.

Постановка проблеми. Дитяча безпритульність на сьогодні залишається актуальною проблемою для багатьох країн, в тому числі й для України. Враховуючи соціальне становище окремих сімей, значну кількість дітей, які мають статус внутрішньопереміщених та залишились без батьківського піклування або переміщені без супроводу батьків чи законних представників послуга сімейного патронату може стати досить ефективним методом у боротьбі із дитячою безпритульністю. Історія становлення та розвитку патронатного виховання в нашій державі має давню історію, але даний інститут не був сталим та достатньо врегульованим. Саме це й пояснює причини його неефективності.

Новою віхою запровадження сімейного патронату стає прийняття Закону України від 26.01.2016 року «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо посилення соціального захисту дітей та підтримки сімей з дітьми». Даним нормативно-правовим актом запроваджується експеримент із здійснення патронату над дитиною.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню правових проблем дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування було присвячено низку праць ще за радянських часів. Даними питаннями цікавились такі вчені як Н. М. Єршова, І. М. Кузнецова, О. М. Нечаєва. В Україні правові проблеми влаштування дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування були предметом досліджень таких науковців, як О. О. Грабовської, Л. М. Зілковської, О. І. Карпенко, В. П. Мироненко, Л. Ю. Міхеєва, О.О. Пунди, С. Я. Фурси тощо. Але всі наукові доробки проводились або щодо інституту опіки та піклування, або щодо усиновлення.

Цілі статті. Враховуючи те, що інститут сімейного патронату на сьогодні знаходиться лише на стадії нормативно-правового закріплення та робляться перші кроки по його впровадженню, він не знайшов усестороннього аналізу в наукових працях. Саме тому, метою даного дослідження є науково-теоретичне дослідження інституту патронату як правового експерименту; висвітлення його значення у загальній системі державних заходів, спрямованих на забезпечення здійснення кожною дитиною права на сімейне виховання та аналіз дій уповноважених інституцій щодо реалізації даного експерименту.

Основний матеріал. Як правило, правовий експеримент здійснюється як апробація законодавчих нововведень в обмеженому масштабі (мається на увазі обмеження щодо кількісних, якісних або територіальних показників) для перевірки ефективності, економічності, корисності експериментальних правових норм та відпрацювання оптимальних варіантів майбутньої правотворчої діяльності вже в межах всієї країни.

В теорії держави та права правові експерименти можуть виступати важливим засобом недопущення та виявлення юридичних перепон в реалізації конституційних прав та інтересів особи оскільки: по-перше, правові експерименти спрямовані на вдосконалення реалізації права та оптимізацію правового регулювання; по-друге, для проведення правового експерименту є необхідною наявність зразка - тобто такої моделі правового регулювання тієї чи іншої галузі суспільних відносин, яка б виражала загальні якості процесів правового життя й була наділена якісно новою, вищою структурною організацією, більш досконалою формою, та по максимуму практичною корисністю; по-третє, правові експерименти в якості правового впливу на суспільні відносини можуть

бути лише регулятивного характеру, надавати суб'єктам, які беруть в них участь додаткові правові засоби та механізми реалізації прав та законних інтересів, але не можуть мати охоронний характер, оскільки в даному випадку порушується принцип юридичної рівності.

Таким чином, під час запровадження сімейного патронату як правового експерименту в контролюємих умовах відбуватиметься своєрідне тестування експериментальних правових норм та соціально-правових інститутів, з метою перевірки або підтвердження гіпотези про його ефективність, корисність та економічність, а також виявлення «побічних» ефектів при запровадженні.

Прийняття Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо посилення соціального захисту дітей та підтримки сімей з дітьми» [1] не є першим кроком у запровадженні сімейного патронату.

Аналіз названого інституту дає змогу спостерігати за різними його формами, які існували у всі історичні періоди розвитку Української держави.

Так, під час становлення Київської Русі та дохристиянський період розвитку відносини, що виникали в межах інституту сім'ї, а також суміжні із ними відносини, такі як опіка та піклування, регулювались лише правовими звичаями [2, с. 166].

Із насадженням Київській Русі християнства як офіційної релігії турбота про сиріт перейшла у особисту юрисдикцію князів (наприклад, Володимир Мономах у «Повчанні дітям» заповідав захищати дітей-сиріт: «Не забувайте про всіх бідних, годуйте та підтримуйте дітей-сиріт») або була справою Церкви.

Із прийняттям «Руської Правди» в Київській Русі норми інституту опіки, були вдосконалені. Нормативне закріплення інституту опіки в повному обсязі з'являється в Просторовій редакції «Руської Правди», де у ст. 99 зазначалося: «А як будуть вдома діти малі, що не є спосібні собою орудувати, а мати вийде заміж, то хто їм буде ближчий родич, тому їх віддати з добутком і з домом, поки до літ не дійдуть. А товар дати перед людьми, а що зародить товаром тим або прибуде, то для нього, а сам товар має їм повернути, прикуп йому самому, бо він їх кормив і опікувався над ними, а буде приплодок з челяді або з худоби, то все має віддати, що відібрав, а що стратив, то все має дітям платити. А якщо навіть вітчим візьме під опіку дітей з їх спадком, то умови договору будуть ті ж» [3, с. 37].

Як бачимо, інститут опіки в Київській Русі, який можна вважати прототипом сучасного патронату, мав свої особливості, у дохристиянський період розвитку Русі – джерелом опіки над сиротами була громада, верв, котра діяла відповідно до приписів звичаєвого права, а також у період християнства, коли вектор опікунства змістився зі сфери колективної відповідальності у сферу одноосібної, а саме князівської, та став прерогативою церковної влади й духовенства.

Далі згадку про інститут патронату можемо бачити у всіх редакціях Литовського Статуту, де містяться положення щодо обов'язків опікуна, вказівки на обов'язок належного виховання тощо [4, с. 202].

У середині XVII століття за часів царя Олексія Михайловича було розроблено подальше уявлення про поступову концентрацію догляду за дитиною-сиротою в руках світської влади. Цей момент ознаменував початок становлення системи державного піклування. За царювання Олексія Михайловича (1645 – 1676) було створено Приказ строения богаделен – орган державного управління, метою діяльності котрого була виключно благодійність. У цей період ясніше починають виявлятися риси самої системи громадського піклування. Проте, слід зауважити, що на загальнодержавному законодавчому рівні інститут опіки не був закріплений.

Варто відзначити реформування, яке відбувалось при Петрі I, коли система громадського піклування була структурована на державному рівні. У межах цієї реформи було обґрунтовано необхідність розрізняти бідних за причинами їх нужденності та відповідно визначати їм допомогу, розроблено заходи по запобіганню бідності, що

виступало найкращим способом боротьби із нею; сепаровано працездатних нужденних, професійних жебраків та інші категорії, визначено організовану допомогу громади, засновано державні органи піклування та виділено необхідні кошти для розвитку справи.

Катерина II продублювала багато указів Петра I щодо функціонування системи громадського піклування. Вона заклала основу подальшої законодавчої і адміністративної діяльності держави у сфері організованої турботи про нужденних, створювалися спеціальні місцеві піклувальні органи у вигляді Приказів громадського піклування, структура котрих передбачала можливість представництва всіх станів для вирішення питань піклування.

У подальшому, аж до середини XIX ст., організація піклування мало в чому змінювалася. Тривали профілактика та викорінення таких явищ, як жебрацтво та бродяжництво.

Найбільш близькою до сучасних уявлень була система патронатного виховання, що сформувалась у період правління імператриці Марії Федорівни (13 березня 1881 – 1 листопада 1894). З її ініціативи дітей-сиріт стали передавати у благопристойні селянські родини у казенні державні села. Для виховання таких дітей селян мали зарплату і їм надавався ряд переваг.

На початок 1890-х років діяли сотні соціальних установ різного профілю і характеру: земських, міських, станових, громадських, приватних, церковних та ін.

За часів входження України у склад Радянського Союзу система прийомних сімей для бездомних і дітей-сиріт застосовується протягом 20-40 рр. XX ст. Проте, вперше, Радянський уряд був змушений вдатися до політики піклування про дітей-сиріт у прийомних сім'ях у 1918 році після інспектування співробітниками провінційного відділу соціального забезпечення Москви, у коло обов'язків котрого входило управління місцевими дитячими установами (дитячими будинками та прийомними сім'ями) цих дитячих будинків. Такі притулки у народі називали «фабриками ангелів» у зв'язку із високою смертністю дітей, які там утримувались. Після даного інспектування було прийняте рішення закрити їх негайно.

Проте, створення нових, просторих і світлих, дитячих будинків, котрі б відповідали гаслу радянської влади «Палаці – дітям!», вимагали часу і ресурсів. Тому керівник провінційного відділу соціального забезпечення Москви був змушений прийняти рішення про тимчасове розміщення дітей в селянських сім'ях в приміських селищах Підмосков'я. Фактично, це був перший радянський досвід розташування дітей у прийомних сім'ях.

Новий виток розвитку інституту патронату розпочався із здобуттям Україною незалежності. Конвенція ООН про права дитини, яку було прийнято в 1989 році й ратифіковано Україною в 1991 році, проголошує, що дитині для повного емоційного комфортного розвитку найкраще зростати в сім'ї, в атмосфері щастя, любові і взаєморозуміння.

На виконання цього завдання інститут патронату було закріплено на законодавчому рівні 01 січня 2004 року із прийняттям нового Сімейного кодексу України. Але лише у 2009 році в рамках соціального експерименту. Партнерством «Кожній дитині» даний інститут було випробувано на практиці. Саме тоді було створено першу в Україні патронатну сім'ю. До даного процесу долучились органи місцевого самоврядування в м. Бровари Київської. Метою запровадження такої сім'ї було негайне забезпечення права дитини, яка опинилась у складних життєвих обставинах, на сімейне виховання на час подолання кризи або її підготовки до постійного влаштування в інші сімейні форми.

У 2013 році проект «Сімейний патронат: запровадження кращих практик альтернативного догляду дітей, які тимчасово залишилися без батьківського піклування» реалізовувався МБО Партнерством «Кожній дитині» на таких пілотних територіях, як м. Київ, м. Бровари, м. Біла Церква Київської області та в м. Умань у співпраці зі службою у справах дітей Київської міської адміністрації, службою у справах дітей та сім'ї Київської

облдержадміністрації, а також за підтримки Всесвітнього дитячого фонду «Childhood» (Швеція) та Міністерства соціальної політики України.

Результатом діяльності вище перерахованих інституцій стала реабілітація більше як 90 дітей, участь у даному проекті взяли 7 сімей патронатних вихователів. Жодна дитина не потрапила до інтернату, а кожна третя повернулася до біологічних батьків [5]. Даний досвід став підґрунтям для підготовки змін до Сімейного кодексу України.

Отже, прийняття змін до Сімейного кодексу України та інших нормативно-правових актів, які регулюють питання патронатного виховання є вже другим кроком у даній сфері. А сімейний патронат з сфери соціального експерименту перейшов у сферу правового експерименту.

Як ми вже зазначали, проведення правового експерименту передбачає у першу чергу формування нормативно-правової бази. Процес її формування розпочався з прийняття Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо посилення соціального захисту дітей та підтримки сімей з дітьми» від 26 січня 2016 року, в якому було викладено в новій редакції главу 20 Сімейного кодексу України «Патронат над дитиною» [1]. Беззаперечними позитивними рисами даних змін є наступне: по-перше, знайшли своє законодавче закріплення такі дефініції, як «патронат над дитиною», «сім'я патронатного вихователя», «патронатний вихователь»; по-друге, в Сімейному кодексі України з'явилися положення щодо договору про патронат над дитиною, який укладається виключно в письмовій формі, окрім того передбачено існування типового договору, що полегшує процедуру його укладання. Типовий договір про патронат над дитиною затверджується Кабінетом Міністрів України; по-третє, розширено перелік обов'язків патронатного вихователя. Як приклад, наведемо стару редакцію статті 255 Сімейного кодексу України, де передбачалось, що патронатний вихователь зобов'язаний: забезпечити дитину житлом, одягом, харчуванням тощо; створити дитині умови для навчання, фізичного та духовного розвитку; захищати дитину, її права та інтереси як опікун або піклувальник, без спеціальних на те повноважень [6].

Після внесення змін до даної норми, до обов'язків патронатного вихователя відноситься: забезпечення дитини житлом, одягом, харчуванням тощо; створення дитині умови для навчання, фізичного та духовного розвитку; співпраця з батьками, іншими законними представниками дитини задля подолання складних життєвих обставин у межах та у спосіб, визначені органом опіки та піклування; забезпечення надання чи доступ до послуг, визначених договором про патронат над дитиною; сприяння контактам дитини з батьками, іншими законними представниками, родичами, крім випадків, коли батьки позбавлені батьківських прав або в судовому порядку обмежені у праві спілкування з дитиною [5]. Таке розширення обов'язків патронатного вихователя викликає лише позитивні відгуки.

У продовження реформування інституту сімейного патронату в березні 2016 року Кабінетом Міністрів України розглядався проект Постанови «Про проведення експерименту із здійснення патронату над дитиною», в якому передбачалось проведення експерименту зі здійснення патронату над дитиною у три етапи:

1 етап (01.01.2016 р. по 31.12.2016 р.) - формування нормативно-правової бази для забезпечення встановлення патронату над дитиною, здійснення організаційних заходів, підбір та підготовка патронатних вихователів, планування бюджетних коштів на оплату послуг зі здійснення патронату над дитиною та виплату соціальної допомоги на утримання дитини в сім'ї патронатного вихователя, створення не менше 50 сімей патронатних вихователів, забезпечення їх фінансування;

2 етап (01.01.2017 р. - 31.12.2017 р.) - створення та забезпечення діяльності не менше 500 сімей патронатних вихователів, відпрацювання технологій надання послуг з патронату над дитиною, механізму фінансування сімей патронатних вихователів;

3 етап (01.01.2018 р. - 31.12.2018 р.) - розширення мережі сімей патронатних вихователів, зменшення на 10 % рівня інституалізації дітей, проведення аналізу

результатів експерименту зі здійснення патронату над дитиною, розробка пропозицій щодо оптимізації мережі притулків для дітей та центрів соціально-психологічної реабілітації дітей [7].

Але до 2017 року організаційні питання здійснення сімейного патронату так й не знайшли свого закріплення у правових актах. Лише 16 березня 2017 року Кабінетом Міністрів України було прийнято Постанову «Деякі питання здійснення патронату над дитиною» [8]. Даним актом було затверджено такі акти, як: Порядок створення та діяльності сім'ї патронатного вихователя, влаштування, перебування дитини в сім'ї патронатного вихователя; Типовий договір про патронат над дитиною та Порядок оплати послуг патронатного вихователя та виплати соціальної допомоги на утримання дитини в сім'ї патронатного вихователя.

Таким чином завершився процес нормативного закріплення сімейного патронату, що дасть змогу місцевим органам влади запроваджувати патронат, як альтернативу влаштуванню дітей до притулків чи інтернатів. Задля цього в державному бюджеті на поточний рік передбачено кошти на фінансування послуг 154 сімей патронатних вихователів. Міністерством соціальної політики було вивчено потребу регіонів у розвитку послуги патронату над дитиною та підготовлено відповідні прогностичні розрахунки для планування коштів на зазначені цілі у проекті Державного бюджету України.

Так, впродовж 2017 – 2018 років очікується створення орієнтовно 378 патронатних сімей, в які буде влаштовано близько 610 дітей, які перебувають у складних життєвих обставинах (у 2017 році – 154 сім'ї, у 2018 році – 224 сім'ї). У проекті Державного бюджету України на 2017 рік вже передбачено кошти на створення та функціонування прогнозованої кількості патронатних сімей.

У цей період видатки на оплату послуг патронатних вихователів та виплату соціальної допомоги на утримання дитини в сім'ї патронатного вихователя планується здійснювати за рахунок субвенції з Державного бюджету місцевим бюджетам на виплату державної соціальної допомоги на дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, грошового забезпечення батькам-вихователям і прийомним батькам за надання послуг у дитячих будинках сімейного типу та прийомних сім'ях [9].

У співпраці з МБО «Партнерство «Кожній дитині» вже підготовлено 20 національних тренерів, які проводитимуть навчання кандидатів у патронатні вихователі в регіонах. На сьогоднішній день розпочато навчання кандидатів у патронатні вихователі в Дніпропетровській та Черкаській областях.

До прикладу у Черкаській області програму підготовки кандидатів у патронатні вихователі вже пройшли чотири сім'ї з Христинівського, Золотоніського, Тальнівського районів та міста Сміли, повідомляє прес-служба Черкаської ОДА. Черкаським обласним центром соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді за участю спеціалістів Товариства Червоного Хреста в Черкаській області організовано навчання кандидатів по наданню першої долікарської допомоги дітям. За результатами тренінгового курсу успішно проведено співбесіду з кандидатами Золотоніського району. У квітні 2017 року відбулася співбесіда з кандидатами у патронатні вихователі у м. Сміла, де були задіяні заступник міського голови, представники обласного центру соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді, служба у справах дітей обласної державної адміністрації та тренер Благодійного фонду «Партнерство «Кожній дитині» (м. Київ). Обговорювалось питання щодо створення міждисциплінарної команди з надання послуги патронату у місті [10].

Наступним етапом реалізації даного правового експерименту стане підписання договору органу опіки і піклування з родиною, яка буде здійснювати патронатне виховання. Не зважаючи на те, що на сьогодні сімейний патронат активно запроваджується лише в Черкаській та Дніпропетровській областях, інші території також розробляють плани щодо його запровадження. Питання, які стоять на порядку денному, це пошук та навчання сімей, які бажають та можуть бути патронатними вихователями.

Отже, незважаючи на стрімкий розвиток сімейних форм виховання, інтернатні заклади продовжують поповнюватись дітьми, які вилучені від біологічних батьків у зв'язку з позбавленням їх батьківських прав, адже для влаштування їх у сімейні форми виховання є необхідним отримання відповідного статусу. Але, надання такого статусу дитини є тривалим процесом, що включає збір чи відновлення документів, пошук батьків або свідків, розгляд справи в суді тощо. Тож, спираючись на міжнародний досвід, на практику запровадження в нашій державі на рівні соціального експерименту, який здійснювався благодійними організаціями, розпочато роботу з запровадження послуги сімейного патронату.

Ця робота на сьогодні перебуває у статусі правового експерименту та спрямована на відпрацювання оптимальної моделі забезпечення альтернативного сімейного догляду дітей, які опинилися в складній життєвій ситуації та потребують термінового захисту; механізмів взаємодії та умов, за яких запропонована модель та послуги будуть діяти ефективно, сприятимуть збереженню для дитини її природного сімейного середовища, попередять її влаштування до інтернатного закладу.

Список використаних джерел

1. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо посилення соціального захисту дітей та підтримки сімей з дітьми: Закон України від від 26.01.2016 р. № 936-VIII [Електронний ресурс] Верховна Рада України. Законодавство України. - URL : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/936-19>
2. Правовий звичай як джерело українського права / за ред. І.Б. Усенка. – К.: Наукова думка, 2006. – 280 с.
3. Русская Правда. Происхождение, источники, ее значение / С.В. Юшков. – М.: Госюр. издат., 1950. – 257 с.
4. Статут Великого князівства Литовського: За ред. Ківалова С.В. – Одеса, 2004.
5. Кияниця З. Ми впевнені в правильності та ефективності моделі патронату [Електронний ресурс]. - URL : <http://vrogachik-vlada.gov.ua/index.php/UA/news/news1/patronat-nad-dytynoiu>
6. Сімейний кодекс України від 10.01.2002 р. № 2947-III [Електронний ресурс] Верховна Рада України. Законодавство України. - URL : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2947-14>
7. Про проведення експерименту із здійснення патронату над дитиною: Проект Постанови Кабінету Міністрів України [Електронний ресурс] Ліга Закон. Законодавство України. - URL : http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/NT2260.html
8. Деякі питання здійснення патронату над дитиною: Постанова Кабінету Міністрів України від 16.03.2017 р. № 148 [Електронний ресурс] Верховна Рада України. Законодавство України. - URL : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/148-2017-п>
9. Інформація про діяльність Міністерства соціальної політики щодо запровадження патронату над дитиною [Електронний ресурс] Міністерство соціальної політики України - URL : <http://www.msp.gov.ua/news/12150.html>
10. На Черкащині запрацює послуга патронату над дитиною [Електронний ресурс] прес-служба Черкаської ОДА - URL : <http://vikka.ua/novini/86043-na-cherkaschini-zapratsyue-posluga-patronatu-nad-ditinoyu.htm>

ОСОБЛИВОСТІ ГОСПОДАРСЬКО-ПРАВОВОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ПРОМИСЛОВО-ФІНАНСОВИХ ГРУП

Русаліна Л.В., *підприємець*

L. Rusalina PECULIAR FEATURES OF ECONOMIC AND LEGAL RESPONSIBILITY OF INDUSTRIAL AND FINANCIAL GROUPS

Анотація: В статті розглядаються соціальні та економічні проблеми вдосконалення законодавства про промислово-фінансові групи та їх юридичну відповідальність. Автор приєднується до висловлених у літературі пропозицій щодо необхідності більш ефективного фінансового забезпечення різних ланок виробничого процесу в рамках промислово-фінансових груп, обґрунтовує наявність такого окремого виду юридичної відповідальності, як господарсько-правова відповідальність, аргументуючи це посиланнями на праці відомих українських вчених та результати аналізу практики застосування законодавства про промислово-фінансові групи.

Ключові слова: промислово-фінансові групи, юридична відповідальність, господарсько-правова відповідальність, правове регулювання діяльності промислово-фінансових груп.

Annotation: The article deals with the social and economic problems of improving the legislation for industrial and financial groups and their legal responsibility. The author supports the suggestions expressed in the literature about the necessity of more effective financial provision of different parts of the production process within the framework of the industrial and financial groups. The author substantiates the existence of a separate form of legal responsibility as economic and legal responsibility, proving these by references to the well-known Ukrainian